

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-330-24>

УДК 330.62:339.03

ЕМЕЛ'ЯНОВА Олена

Київський національний університет будівництва і архітектури
<https://orcid.org/0000-0001-9831-4734>

ТИТОК Вікторія

Київський національний університет будівництва і архітектури
<https://orcid.org/0000-0002-9527-3006>

ПИЛИПЧУК Ольга

Київський національний університет будівництва і архітектури
<https://orcid.org/0000-0001-9916-9305>

АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПИТАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

В статті розкрито основні аспекти соціальної відповідальності та сталого розвитку будівельного підприємства. Відзначено, що соціальна відповідальність будівельних підприємств базується на концепції соціальної відповідальності, яка полягає у відповідальному ставленні підприємств до своїх співробітників, споживачів, партнерів і продукції, яку вони виробляють. Зауважено, що важливим документом, який регламентує основні аспекти соціальної відповідальності будівельного підприємства, є міжнародний стандарт ISO 26000, який враховує соціальні вимоги підприємства і служить напрямком до сталого розвитку. З'ясовано, що напрямками покращення соціальної відповідальності будівельного бізнесу є покращення рівності та різноманітності, добре спроектовані будівлі та споруди. Соціальна відповідальність має лежати в основі будівельного бізнесу, зменшення вуглецевих викидів, зменшення відходів будівельних проєктів, підтримка місцевих громад, покращення умов праці працівників. Відзначено, що з метою дотримання принципів сталого розвитку будівельні підприємства повинні орієнтуватися не лише на прибуток, а й на ключові сфери: люди та навколишнє середовище, оскільки основними цілями сталого будівництва є мінімізація виснаження природних ресурсів, скорочення викидів парникових газів і сприяння добробуту як жителів, так і навколишніх громад. Виділено переваги сталого розвитку в будівельній галузі. Констатовано важливість сертифікації LEED. Охарактеризовано будівельний стандарт BREEAM, який забезпечує основу для створення нових будівельних елементів, які є високоефективними та довговічними. Відзначено, що сталий розвиток будівельного підприємства регламентує стандарт ISO 14001 «Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосовування», основною метою якого є мінімізація шкідливого впливу виробничої діяльності підприємства на навколишнє середовище.

Ключові слова: будівельна сфера, будівельне підприємство, будівельний проєкт, стандарт, сертифікація, соціальна відповідальність, сталий розвиток, екологічність.

EMELIANOVA Olena, TYTOK Viktoriya, PYLYPCHUK Olha

Kyiv National University of Construction and Architecture

ASPECTS OF SOCIAL RESPONSIBILITY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE CONSTRUCTION COMPANY

The article describes the main aspects of social responsibility and sustainable development of a construction company. It is noted that the social responsibility of construction enterprises is based on the concept of social responsibility, which is the responsible attitude of enterprises to their employees, consumers, partners and products they produce. It is noted that an important document regulating the main aspects of social responsibility of a construction company is the international standard ISO 26000, which takes into account the social requirements of the enterprise and serves as a guide to sustainable development. It was found that areas for improving the social responsibility of the construction business include improving equality and diversity, well-designed buildings and structures. Social responsibility should be at the heart of the construction business, reducing carbon emissions, reducing waste from construction projects, supporting local communities, and improving working conditions for employees. It is noted that in order to comply with the principles of sustainable development, construction companies should focus not only on profit, but also on key areas: people and the environment, since the main goals of sustainable construction are to minimize the depletion of natural resources, reduce greenhouse gas emissions and promote the well-being of both residents and surrounding communities. The advantages of sustainable development in the construction industry are highlighted. The importance of LEED certification is stated. The article characterizes the BREEAM building standard, which provides a basis for creating new building elements that are highly efficient and durable. It is noted that the sustainable development of a construction enterprise is regulated by the ISO 14001 standard "Environmental Management Systems. Requirements and Guidelines for Use", the main purpose of which is to minimize the harmful impact of the enterprise's production activities on the environment.

Keywords: construction industry, construction company, construction project, standard, certification, social responsibility, sustainable development, environmental friendliness.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Соціальна відповідальність є важливою проблематикою для багатьох підприємств, але зараз неможливо уявити собі будівельну галузь без цього інструмента. Коли будівельні підприємства беруться за нові проєкти, вони мають пряий вплив на громади та регіони, в яких вони працюють. Тому роль професіоналів з соціальної відповідальності будівельного сектору полягає у тому, щоб належним чином керувати цим впливом, мінімізуючи збої та створюючи позитивний вплив для всіх учасників. Крім того,

багато будівельних підприємств розглядають соціальну відповідальність як невід'ємну частину іміджу свого бренду, а також як прихильність свого бізнесу до сталого розвитку. Це пояснюється тим, що існують очікування, згідно з якими клієнти, швидше за все, купуватимуть у брендів, які вони вважають більш етичними. Побудова добрих стосунків із громадою також може дати конкурентну перевагу. У цьому аспекті будівельні підприємства із застосуванням принципів соціальної відповідальності та сталого розвитку можуть посилити зв'язки з громадськістю та сприяти подальшій економії коштів завдяки покращенню відносин із зацікавленими сторонами та підвищенню морального духу працівників.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вивчення питань соціальної відповідності та сталого розвитку у діяльності підприємств будівельного сектора займається багато вчених. Так, Калініченко Л., Благой В., Янченко Н. та Устіловська А. зауважують, що соціальна відповідальність – це концепція врахування соціальних та екологічних аспектів підприємницької діяльності на основі добровільності та взаємодії усіх зацікавлених сторін; це внесок бізнесу в досягнення цілей сталого розвитку, який передбачає збалансування економічних, соціальних та екологічних цілей суспільства та їх інтеграцію у взаємовигідні нормативи й підходи; це спосіб покращити результати діяльності підприємства як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі [1, с. 184-185]. Водночас Скворцов І. та Загорецька О. вважають, що держава має відігравати важливу роль у створенні об'єктивних умов для переходу до стратегії соціальної відповідальності функціональних будівельних підприємств. Однак вплив має бути опосередкованим через створення надійної законодавчої та нормативної бази та впровадження правового та судового контролю й регулювань [2, с. 117]. Менейлюк О., Нікіфоров О. та Лукашенко Л. пропонують виокремити такі виклики, які характеризують підприємства з повним інвестиційно-будівельним циклом для досягнення цілей сталого розвитку: привабливість стратегії та продукції; ефективність спілкування та інноваційних навичок; ефективність дотримання термінів; екологічність та якість; фінансова ефективність; організаційна стабільність і безпека [3, с. 47-48].

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

На жаль, сьогодні поняття соціальної відповідальності та сталого розвитку досліджується переважно з погляду загальних аспектів підприємницької діяльності, тому недостатньо уваги приділено таким аспектам у сфері будівельної діяльності.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета даного дослідження полягає у розкритті основних аспектів соціальної відповідальності та сталого розвитку будівельного підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Соціальна відповідальність будівельного бізнесу – це дуже широкий термін, кінцева мета якого полягає у тому, щоб забезпечити підтримку високих стандартів протягом усього процесу будівництва, підтримуючи загальну стійкість щодо людей, освіти, громади чи навколишнього середовища. Деякі приклади соціальної відповідальності включають найм місцевих працівників, підтримку ініціатив з навчання та працевлаштування та громадських проєктів.

Основним завданням соціальної відповідальності в сучасному будівництві є забезпечення ефективного функціонування будівельних підприємств та їх безперервний техніко-соціальний розвиток на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу в галузі будівельної техніки, технології, організації та управління. Соціальна відповідальність будівельних підприємств базується на концепції соціальної відповідальності, яка полягає у відповідальному ставленні підприємств до своїх співробітників, споживачів, партнерів і продукції, яку вони виробляють. Сьогодні активно зростає інтерес до соціальної відповідальності в будівельній галузі. У відповідь на суспільні зміни будівельні підприємства повинні робити позитивний внесок у довкілля та громади, у яких вони функціонують та здійснюють діяльність.

Соціальна відповідальність у будівництві зростає тоді, коли бізнес у цій сфері стикається зі зростаючим тиском щодо вдосконалення стратегії соціальної відповідальності. З огляду на те, що часто будівельні проєкти є недосконалими, то це може мати величезний вплив на працівників і громади. Тому всі підприємства будівельної галузі повинні прийняти позитивний і проактивний підхід до соціальної відповідальності. Метою соціальної відповідальності є мінімізація негативного впливу господарської діяльності не лише на співробітників і споживачів, а й на всіх, хто може постраждати від діяльності підприємства та навколишнього середовища в цілому. Зокрема це можуть бути представники громадськості та громади.

Соціальна відповідальність у будівництві – це те, до чого потрібно ставитися серйозно. Хоча стратегії соціальної відповідальності не є юридичною вимогою для бізнесу, вони мають великий бізнес-сенса і можуть, зрештою, сприяти дотриманню законодавства та управлінню ризиками. Будівельні проєкти підприємств без належної стратегії соціальної відповідальності можуть негативно вплинути на психічне та

фізичне здоров'я людей як у довгостроковій, так і в короткостроковій перспективі. У короткостроковій перспективі проекти можуть порушити повсякденне життя людей шумними роботами, перебоями в комунальних послугах тощо. У довгостроковій перспективі будівництво нових споруд, будинків або комплексів може мати величезний вплив на життя людей. Будівлі здатні покращувати якість життя та добробут людей, але це означає, що вони також можуть мати протилежний ефект. Крім розгляду того, як будівельні проекти можуть вплинути на місцеве населення та громади, є також робоча сила, яку варто далі охарактеризувати та відносно якої потрібно впроваджувати стратегії соціальної відповідальності. Будівельна галузь є одним із найбільших секторів у світі, де зайнято багато робочої сили, і багато людей можуть постраждати від умов праці під час реалізації будівельних проектів. Конкурентоспроможні ціни в галузі можуть призвести до того, що власники бізнесу наполягають на подовженні робочого дня та скороченні заробітної плати, а сама природа будівельних робіт означає, що працівники можуть піддаватися більшому ризику отримати травму чи погіршити здоров'я, якщо не вжити правильних заходів. Тому згідно зі стратегією соціальної відповідальності будівельні підприємства мають моральне та юридичне зобов'язання забезпечити мінімальний негативний вплив на людей. Крім того, якщо будівельний бізнес матиме серйозний негативний вплив на будь-яку групу людей, це може мати серйозні наслідки для репутації підприємства, наприклад, може вплинути на прибутковість бізнесу. Це також може призвести до судового позову проти підприємства, що призведе до штрафів.

Важливим документом, який регламентує основні аспекти соціальної відповідальності будівельного підприємства є міжнародний стандарт ISO 26000 [4]. Цей документ враховує соціальні вимоги підприємств і служить напрямком до сталого розвитку. Стандартом ISO 26000 передбачено дотримання низки принципів у контексті забезпечення реалізації стратегії соціальної відповідальності та досягнення сталого розвитку, зокрема: відповідальність, прозорість, етична поведінка, повага до інтересів зацікавлених сторін, повага до верховенства права, повага до міжнародних стандартів поведінки, дотримання прав людини.

Міжнародний стандарт ISO 26000 [4] призначений допомогти будівельним підприємствам зробити внесок у сталий розвиток. Він має на меті визнати, що дотримання законодавства є фундаментальним обов'язком і невід'ємною частиною соціальної відповідальності для всіх підприємств будівельної сфери, і заохотити підприємства не обмежуватися лише дотриманням законодавства. Цей документ також покликаний забезпечити взаєморозуміння у сфері соціальної відповідальності та доповнити, а не замінити інші інструменти та ініціативи соціальної відповідальності. Застосовуючи цей стандарт, підприємства заохочуються дотримуватися міжнародних стандартів поведінки, беручи до уваги відмінності в соціальних, екологічних, правових, культурних, політичних, організаційних та економічних умовах.

У таблиці 1 наведено важливі напрямки покращення соціальної відповідальності будівельного бізнесу.

Підсумовуючи, зазначимо, що існує багато шляхів підвищення соціальної відповідальності будівельних підприємств і що єдиного методу та стратегії не існує, оскільки методи та стратегії різні. Стратегія соціальної відповідальності, обрана будівельним підприємством, багато в чому залежить від його діяльності та поточної ситуації.

З метою дотримання принципів сталого розвитку, будівельні підприємства повинні орієнтуватися не лише на прибуток, а й на ключові сфери: люди та навколишнє середовище. Значна увага також повинна приділятися забезпеченню етичного ланцюжка поставок і високої сумісності будівельного бізнесу з усім. Слід зазначити, що для просування соціальної відповідальності у будівельному секторі, галузь має перейти до стратегії соціальної відповідальності та від орієнтації на споживача до орієнтації на громаду. Адже сьогодні в основному діяльність багатьох будівельних підприємств згубно впливає на навколишнє середовище. У результаті навколишнє середовище страждає від токсичних відходів, небезпечних хімічних викидів і забруднення води, зникають тваринний та рослинний світи, а людей атакують нові хвороби та віруси. З цієї причини сьогодні будівельні підприємства повинні контролювати свій вплив на навколишнє середовище.

Екологічність у будівництві стосується практики проектування, будівництва та експлуатації будівель з нахилом на мінімізацію впливу на навколишнє середовище при максимізації соціальних та економічних вигод. Це включає використання екологічно чистих матеріалів, впровадження енергоефективних систем, зменшення відходів і створення здорового середовища в приміщенні. Основними цілями сталого будівництва є мінімізація виснаження природних ресурсів, скорочення викидів парникових газів і сприяння добробуту як жителів, так і навколишніх громад. Але крім впливу на навколишнє середовище, стійкість у будівництві має вирішальне значення для довгострокового економічного та соціального процвітання громад. Застосовуючи екологічні методи будівництва, забудовники можуть зменшити експлуатаційні витрати, продовжити термін служби конструкцій і збільшити вартість нерухомості. Зелене будівництво забезпечує здоровіші умови життя та праці мешканців, покращують їхнє самопочуття та продуктивність. Це, зі свого боку, може сприяти покращенню якості життя та зміцненню місцевої економіки.

Оскільки міське населення продовжує зростати, попит на стале будівництво зростатиме, що робить його ключовою стратегією для вирішення нагальних викликів нашого часу, таких як зміна клімату, дефіцит ресурсів і соціальна нерівність.

Таблиця 1

Напрямки покращення соціальної відповідальності будівельного бізнесу

Напрямок	Характеристика
Покращення рівності та різноманітності	Рівність і різноманітність можуть покращити будівельний бізнес, маючи позитивний вплив на працівників і місцеві громади, оскільки на цій підставі створюватимуться можливості для меншин і малопредставлених груп, що дозволить залучити робочу силу, вільну від упереджень і дискримінації.
Добре спроектовані будівлі та споруди	Якщо будівлі та споруди добре спроектовані, вони можуть мати позитивний вплив на життя тих, хто ними користується. Наприклад, створивши функціональний простір спільноти, який люди хочуть використовувати, можна об'єднати ці спільноти. Подібним чином будівельні елементи, такі як освітлення та доріжки, можуть підвищити безпеку околиць під час проєктів міського планування. Індивідуальні будинки також можуть мати великий вплив на життя людей, оскільки добре спроектований будинок повинен відповідати стилю життя та потребам клієнта.
Соціальна відповідальність має лежати в основі будівельного бізнесу	Щоб стратегії соціальної відповідальності були ефективними, їх слід інтегрувати в усі політики та процедури будівельного бізнесу. Співробітники на всіх рівнях повинні бути поінформовані про соціальну відповідальність, щоб вони могли підтримувати ці починання. Також важливо вивчити та/або встановити позицію нульової терпимості до корупції та хабарництва.
Зменшення вуглецевих викидів	Будівництво робить значний внесок у викиди парникових газів, таких як вуглекислий газ, які викликають зміну клімату. Вуглекислий газ також утворюється через розкладання будівельних відходів. Шляхом пошуку матеріалів, які були виготовлені з використанням матеріалів з меншим викидом, і які мають кращі експлуатаційні характеристики, можна зменшити загальний вуглецевий викид будівельного проєкту. Крім того, варто шукати способи використання меншої кількості енергії з викопного палива, це, зі свого боку, дасть можливість зменшити витрати.
Зменшення відходів будівельних проєктів	Утилізація відходів може мати серйозний вплив на місцеві громади, а будівельні проєкти можуть передбачати утилізацію величезної кількості відходів. У разі утилізації поблизу місцевих громад відходи можуть спричинити проблеми зі здоров'ям, забруднення повітря, ґрунтових вод, а також можуть залучити шкідників, наприклад щурів. Сміттєзвалища також знижують естетичну привабливість територій і можуть вплинути на ціни нерухомості. Завдяки належному управлінню утилізацією ці проблеми можна зменшити або навіть повністю усунути, але є додаткові ризики, які слід враховувати у питанні зменшення та управління будівельними відходами. Тому, де це можливо, слід зменшувати відходи у будівельних проєктах, оскільки це обмежить внесок у негативний соціальний вплив утилізації відходів. Усунення відходів на стадії планування приносить користь як будівельному бізнесу, так і навколишньому середовищу, зменшуючи надлишок матеріалів. Варто також переробляти відходи (якщо можливо), щоб вони не потрапляли на сміттєзвалище, при цьому слід дотримуватися інструкцій щодо утилізації відходів і завжди використовувати офіційні місця для утилізації відходів. Будівельні підприємства, які регулярно вивозять відходи, можуть також юридично зареєструвати ще один вид діяльності як перевізники відходів. Водночас наслідки недотримання вказівок щодо відходів можуть призвести до значних штрафів.
Підтримка місцевих громад	Надійний дизайн і будівництво хороших громадських просторів може революціонізувати розвиток будівельного бізнесу кількома способами. Інвестування в місцеву територію позитивно вплине на добробут місцевих користувачів і жителів. Так, співробітник зі зв'язків із громадою може стати корисним в об'єднанні проєктних цілей із пріоритетами місцевої громади. Підтримуючи та беручи участь у громадських програмах, таких як освітні програми чи житлові ініціативи, будівельні підприємства можуть покращити соціальний вплив і захистити бізнес від шкоди репутації. Інвестиції в соціальну відповідальність, як-от освітлення громадських місць, велосипедні доріжки та інші спільні ініціативи, не лише принесуть користь місцевій громаді, але й нададуть чудові можливості для іміджу будівельних компаній.
Покращення умов праці працівників	Працівники будівельних підприємств повинні отримувати прожитковий мінімум, їм також повинні надаватися гнучкі можливості роботи, субсидований транспорт і програми навчання, оскільки покращуючи умови праці, можна забезпечити справедливе працевлаштування та ставлення до працівників, і тим самим підвищити соціальну відповідальність.

Джерело: складено на основі [5].

Є багато переваг сталого розвитку в будівельній галузі, що охоплюють численні аспекти галузі, зокрема:

1. Екологічні переваги. Екологічні переваги сталого розвитку в будівельній галузі численні та далекосяжні. Віддаючи пріоритет екологічним будівельним матеріалам і методам будівництва, екологічне будівництво допомагає зберегти екосистеми та природні ресурси й зменшити споживання енергії. Це призводить до менших викидів парникових газів і нижчого вуглецевого сліду для навколишнього середовища. Крім того, практика зеленого будівництва може допомогти покращити управління водними ресурсами, зменшити відходи та сприяти біорізноманіттю.

2. Соціальні переваги. Не менш важливими є соціальні переваги сталого розвитку в будівельній галузі, сприяння почуттю спільності та добробуту для мешканців. Зелене будівництво має особливості, які сприяють більш здоровому клімату в приміщенні, наприклад, більше природного освітлення, краща якість повітря та доступ до зелених насаджень. Ці чинники сприяють покращенню фізичного та психічного здоров'я мешканців, підвищенню продуктивності та загальному задоволенню. Використовуючи екологічні методи будівництва, будівельні підприємства можуть підвищити соціальну цінність своїх проєктів, часто використовуючи місцеві матеріали та робочу силу, зміцнюючи місцеву економіку та створюючи робочі місця. Крім того, соціальна відповідальність дозволяє будівельним підприємствам брати на себе

відповідальність за екологічні, соціальні та економічні наслідки своїх проєктів. Це дозволяє розробникам продемонструвати свою прихильність до сталого розвитку та створити позитивний суспільний імідж.

3. Фінансові переваги. Впроваджуючи стійкі практики та матеріали, розробники можуть значно скоротити довгострокові експлуатаційні витрати, такі як енергія, вода та витрати на технічне обслуговування. Крім того, стійкі будівлі, як правило, мають вищу ринкову вартість, що робить їх привабливими інвестиціями для зацікавлених сторін. Оскільки все більше споживачів стають більш екологічно свідомими, попит на екологічну нерухомість продовжує зростати, забезпечуючи конкурентну перевагу для тих, хто обирає екологічне будівництво.

Поряд з цим варто охарактеризувати ключові виклики, які стоять перед будівельними підприємствами у контексті сталого розвитку. Попри численні переваги сталого розвитку в будівництві, очевидно існують і проблеми. Основною перешкодою є початкова вартість, пов'язана із впровадженням екологічних практик і матеріалів, яка може бути вищою, ніж традиційні методи будівництва. Крім того, проєкти сталого будівництва часто вимагають широкого співробітництва та координації між різними зацікавленими сторонами, що може бути складним і трудомістким. Щоб подолати ці виклики, підвищення обізнаності, інвестиції та політична підтримка є важливими для зміни парадигми в бік більш сталої будівельної галузі.

Екологічність у будівництві дає певні переваги. У міру розвитку технологій і появи більш стійких альтернатив екологічні рішення стають доступнішими. Так, на шляху до сталого розвитку будівельні підприємства можуть застосувати екологічні практики:

1. Довговічний матеріал. Використання екологічно чистих матеріалів є, мабуть, найочевиднішим способом досягнення екологічної стійкості в будівництві. Вибираючи такі матеріали, як деревина з відповідних джерел, екологічно чистий бетон і альтернативні будівельні блоки з вовни та глини, розробники можуть значно зменшити вплив своїх проєктів на навколишнє середовище. Ці матеріали часто мають низьку втілену енергію. Це означає, що для виробництва, транспортування та утилізації використовується менше ресурсів, а також утворюється менше викидів. Екологічні матеріали також, як правило, служать довше і потребують менше обслуговування, подовжуючи термін служби будівлі та зменшуючи утворення відходів. Використовуючи стійкі матеріали в будівельних проєктах, забудовники не тільки сприяють екологічному середовищу, але й більш закритій економіці, де ресурси зберігаються та оптимально використовуються повторно.

2. Пластикові будівельні матеріали. Відповідальне використання пластикових будівельних матеріалів сприяє екологічній стійкості будівництва. Переробляючи викинутий пластик у міцні, довговічні будівельні матеріали, можна зменшити як утворення відходів, так і попит на сировину. Ці матеріали, як і перероблена пластикова сировина, стійкі до вологи, комах і гниття та потребують менше обслуговування та заміни з часом. Крім того, використання пластику в будівництві може призвести до зменшення ваги та покращення ізоляції, що призводить до економії енергії та зменшення викидів парникових газів. Використовуючи пластикові будівельні матеріали як альтернативу звичайним ресурсам, будівельні підприємства можуть мінімізувати вплив на навколишнє середовище, заохочуючи більш стійкий і циркулярний підхід до будівництва.

3. Відновлювані джерела енергії на будівельних майданчиках. Використання відновлюваних джерел енергії на будівельних майданчиках є ще одним ефективним підходом до досягнення стійкості в будівництві. Використовуючи енергію з відновлюваних джерел, таких як сонячна, вітрова та геотермальна, можна значно зменшити свою залежність від добувного палива, зменшуючи викиди парникових газів і вплив на навколишнє середовище. Використання технологій відновлюваної енергії, таких як сонячні батареї, вітряні турбіни та геотермальні системи, на будівельних майданчиках може забезпечити значну економію енергії за рахунок живлення важкої техніки, інструментів та освітлення майданчика. Крім того, інтеграція рішень з відновлюваних джерел енергії в проєктування та експлуатацію збірних будівель може додатково сприяти стійкості, забезпечуючи довгострокову енергоефективність і скорочуючи викиди газів. Оскільки глобальний поштовх до чистої енергії продовжується, використання відновлюваної енергії в будівельних проєктах стає все більш важливим для досягнення стійкості та пом'якшення зміни клімату.

Щоб по-справжньому прийняти та реалізувати ініціативи соціальної відповідальності, будівельні підприємства повинні прагнути створити культуру соціальної відповідальності та екологічної стійкості серед своїх працівників. З цією метою багато підприємств проходять сертифікацію LEED [6] і навчають своїх співробітників практикам екологічного будівництва. Деякі підприємства підтримують громадські роботи та волонтерські заходи, які дозволяють працівникам віддавати суспільству волонтерський час. Це ще один важливий аспект соціальної відповідальності.

Реалізація соціальної відповідальності вимагає від будівельних підприємств постійної зацікавленості та відданості. Сертифікація LEED зараз використовується практично для всіх типів будівель (комерційних або житлових) і типів проєктів, від нового будівництва та дизайну інтер'єру до стабільної експлуатації та покращення технічного обслуговування. Сертифікація означає «створення зелених будівель, які є здоровими, високоефективними та економічно ефективними» та покращує екологічні показники від викидів вуглецю до якості навколишнього середовища всередині приміщень. Будівельні проєкти повинні мати систему сертифікації LEED, а рейтингова система має бути розділена на п'ять категорій: 1. Планування

та будівництво будівель. 2. Дизайн інтер'єру та архітектура. 3. Експлуатація та технічне обслуговування. 4. Розвиток мікрорайону. 5. Будинки.

Доцільно також звернути увагу на новий будівельний стандарт BREEAM [7], який забезпечує основу для створення нових будівельних елементів, які є високоефективними та довговічними. Ця структура підтримує комерційний успіх, одночасно створюючи позитивний екологічний і соціальний вплив. Кожен стандарт використовує загальну структуру, яка адаптована до місця розташування активу, забезпечуючи міжнародну узгодженість і порівнянність. Будівельний стандарт BREEAM забезпечує основу для створення високоефективних і стійких нових будівель. Ця структура підтримує комерційний успіх, одночасно створюючи позитивний екологічний і соціальний вплив. Кожен стандарт використовує загальну структуру, яка адаптована до місця розташування активу, забезпечуючи міжнародну узгодженість і порівнянність. BREEAM підтримує рішення, які скорочують викиди вуглецю до нуля, покращують продуктивність життя, усувають вплив на здоров'я та соціальні проблеми, підвищують циркулярність, сталість і біорізноманіття, а також підтримують розкриття інформації та звітність.

Ще одним стандартом, який регламентує сталий розвиток будівельного підприємства є стандарт ISO 14001 «Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосовування» [8]. Основною метою стандарту є мінімізація шкідливого впливу виробничої діяльності підприємства на навколишнє середовище. Розробка системи екологічного менеджменту є важливим кроком у розвитку будь-якого підприємства, а отримання сертифіката ISO 14001 є підтвердженням відповідності вимогам стандарту на міжнародному рівні. Вимоги щодо зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище поширюються на всі підприємства, незалежно від їх організаційної форми, розміру, форми власності, масштабів виробництва та виду виробничої функціональної діяльності. Сертифікат ISO 14001 дає право брати участь у тендерах і у масштабних будівельних проектах, де вимоги відповідності системи екологічного менеджменту ISO 14001 стають обов'язковими.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, відзначимо, що соціальна відповідальність у будівельній галузі розширюється в багатьох напрямках. Як і підприємства інших сфер діяльності, будівельні підприємства мають значний вплив на громади, в яких вони здійснюють будівельну діяльність. Добре спроектовані будинки покращують якість життя та, загалом зміцнюють здоров'я. Проектування та будівництво на засадах соціальної відповідальності та сталого розвитку впливає на соціальне життя мешканців громад. Крім того, відповідальне проектування та будівництво впливає на всіх учасників: працівників, постачальників, споживачів, громади та навіть органи влади. При розробці стратегії соціальної відповідальності важливо, щоб стратегія добре узгоджувалася з метою підприємства, цінностями її ключових стейкхолдерів і потребами спільнот, з якими підприємство працює. Основні напрями стратегії соціальної відповідальності будівельного підприємства такі: покращення рівності та різноманітності; проектування з урахуванням функціональності мешканців; зменшення вуглецевих викидів; зменшення відходів у будівельних проектах; сприяння біорізноманіттю; підтримка громади; зменшення ризику порушення прав людини у ланцюгах поставок; покращення умов праці та заробітної плати всіх працівників тощо.

Література

1. Калініченко Л. Л., Благой В. В., Янченко Н. В., Устіловська А. С. Зона соціальної відповідальності у будівельній галузі України. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2018. № 62. С. 184-185.
2. Скворцов І. Б., Загорецька О. Я. Формування стратегічної конкурентоспроможності та антикризового потенціалу будівельного підприємства на базі соціально відповідального сталого розвитку. Будівельне виробництво. 2019. № 68. С. 116-120.
3. Менейлюк О. І., Нікіфоров О. Л., Лукашенко Л. Е. Багатомірна модель організації підприємства за допомогою концепції «шаблон управління будівництвом». Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві. 2021. С. 45-53.
4. ДСТУ ISO 26000:2019 Настанови щодо соціальної відповідальності (ISO 26000:2010, IDT). URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=91617
5. Minett Alex. Corporate Social Responsibility in Construction. CHAS, 2022. URL: <https://www.chas.co.uk/blog/csr-in-construction/>
6. LEED-certified green buildings are better buildings. URL: <https://www.usgbc.org/leed>
7. BREEAM certification from BRE. URL: <https://bregroup.com/products/breeam>
8. ДСТУ ISO 14001:2015 Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосовування (ISO 14001:2015, IDT). URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=64015

References

1. Kalinichenko, L. L., Blahoi, V. V., Yanchenko, N. V., Ustilovska, A. S. (2018). Zona sotsialnoi vidpovidalnosti u budivel'ni haluzi Ukrainy [Zone of social responsibility in the construction industry of Ukraine]. Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti – Bulletin of Economics of Transport and Industry, 62, 184-185 [in Ukrainian]
2. Skvortsov, I. B., Zahoretska, O. Ya. (2019). Formuvannya stratehichnoi konkurentospromozhnosti ta antykrizovoho potentsialu budivel'noho pidpriemstva na bazi sotsialno vidpovidalnoho staloho rozvytku [Formation of strategic competitiveness and anti-crisis potential of a construction enterprise on the basis of socially responsible sustainable development]. Budivelne vyrobnytstvo – Construction production, 68, 116-120 [in Ukrainian]
3. Meneiliuk O. I., Nikiforov O. L., Lukashenko L. E. Bahatovymirna model orhanizatsii pidpriemstva za dopomohoiu kontseptsii «shablon upravlinnia budivnytstvom». Suchasni tekhnolohii, materialy i konstruktzii v budivnytstvi. 2021. S. 45-53 [in Ukrainian]
4. DSTU ISO 26000:2019 Nastanovy shchodo sotsialnoi vidpovidalnosti (ISO 26000:2010, IDT) [DSTU ISO 26000:2019 Guidelines for social responsibility (ISO 26000:2010, IDT)]. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=91617 [in Ukrainian]
5. Minett Alex. Corporate Social Responsibility in Construction. CHAS, 2022. URL: <https://www.chas.co.uk/blog/csr-in-construction/> [in English]
6. LEED-certified green buildings are better buildings. URL: <https://www.usgbc.org/leed> [in English]
7. BREEAM certification from BRE. URL: <https://bregroup.com/products/breeam> [in English]
8. DSTU ISO 14001:2015 Systemy ekolohichnoho upravlinnia. Vymohy ta nastanovy shchodo zastosovuvannya (ISO 14001:2015, IDT) [DSTU ISO 14001:2015 Environmental management systems. Requirements and guidance for use (ISO 14001:2015, IDT)]. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=64015 [in Ukrainian]